

Les arrels de la conflictivitat escolar

Les dades sobre conflictivitat a les escoles són escasses i antigues. El sindicat ASPEPC-SPS dóna tota la culpa a la LOGSE i l'escola inclusiva. El Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i el sindicat USTEC ho atribueixen a una combinació més complexa de factors.

Reportatge d'Àlex Milián

L'última enquesta sobre conflictivitat a les escoles de Catalunya ("Enquesta de convivència escolar i seguretat de Catalunya") té ja tres anys –és del curs 2011-2012– i no indicava un augment dels casos de violència en el sistema escolar de Catalunya. Arran del cas del professor assassinat en l'IES Joan Fuster de Barcelona –un cas aïllat per les seves característiques–, alguns sindicats, com l'ASPEPC-SPS aprofiten per denunciar un perill d'extensió dels conflictes. Aquest sindicat, el Departament d'Ensenyament i el sindicat USTEC no coincideixen en el diagnòstic de les causes ni en les possibles solucions.

Les dades

L'esmentada enquesta sobre percepció de la conflictivitat a l'escola conclouia que "el 85,2% de l'alumnat no està implicat en accions negatives continuades o presumpte assetjament" i que "el 74,9% de l'alumnat no percep cap cas de maltractament al seu grup malgrat que la percepció del maltractament entre iguals per part de l'alumnat, en general, ha augmentat". Els resultats eren semblants a les enquestes anteriors (fetes en l'exercici 2005-2006) amb variacions mínimes en el sexe dels agressors. Les "accions negatives continuades o presumpte assetjament" es mantien estables des del curs 2005-06 (10,4%). En el cas dels nois disminuïen de l'11,9% (2005-06) al 10,7% (2011-12), i en el de les noies augmentaven del 8,7% (2005-06) al 9,7% (2011-12).

En canvi, augmentava significativament la percepció de més laxitud: "El 38,2% de l'alumnat –deien les conclusions de l'enquesta– percep que al centre educatiu hi ha menys disciplina de la que seria necessària." No és molt que →

PROBLEMES D'AUTORITAT.

Sindicats i Departament d'Ensenyament reconeixen una certa pèrdua d'autoritat com a origen dels conflictes. Uns ho atribueixen a la LOGSE i el Departament a un cert "proteccionisme desmesurat".

→ 4 de cada 10 alumnes perceben que al centre educatiu hi ha menys disciplina de la que cal? Gené Gordó, subdirectora general de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa, relativitza la xifra: "La mateixa enquesta diu que augmenta la sensibilització sobre els temes de conflicte entre l'alumnat. Per què? Justament perquè s'ha fet un treball des dels centres i des de la societat en aquest sentit: són alumnes més informats i, per tant, més sensibilitats en aquests temes. A més, l'assetjament o el ciberassetjament l'han treballat a l'aula també. Com que estan més sensibilitzats, també són més exigents a l'hora de veure aquestes coses. Potser veuen més del que hi ha i això també està constatat a l'enquesta".

D'altres dades de l'enquesta revelen, segons Gordó, que "són crítics amb els conflictes però en el seu entorn immediat no els perceben. Estan més sensibilitzats però no creix la conflictivitat a la seva aula. De fet, i també ho diu l'enquesta, es redueixen una mica, tot i que no significativament, les dades sobre conflictes als centres si els comparem amb les anteriors enquestes de 2006 i de 2001. Podem dir que estem igual. En canvi la percepció és que globalment augmenten, per aquesta més gran sensibilització".

Manca d'autoritat?

"Hi ha un terme que està expulsat del vocabulari educatiu d'aquest país, que és *disciplina*. Queda tan lleig fer-lo servir que només hi és en el règim disciplinari del professorat". Ho diu, amb sarcasme, Robert Veciana, secretari de Barcelona del sindicat ASPEPC-SPS. "Els professors sí que tenim règim disciplinari –continua Veciana– però amb l'alumnat es fa servir l'eufemisme *manteniment de la convivència*. He estat set anys en un institut dur de barriada de Mataró i sé que, faci el que faci, el màxim que se li farà a un alumne és canviar-lo d'institut", es queixa amargament Veciana.

El Departament d'Educació no parla de *disciplina* però sí d'autoritat –i potser aquí acabarien les coincidències entre l'administració i l'esmentat sindicat. Ho diu la subdirectora general de Suport i Atenció a la Comunitat Educativa, Gené Gordó: "Entre les causes de la conflictivitat en general, podríem referir-nos a una qüestió molt genèrica i social: Sí que és veritat que s'ha perdut una mica el sentit d'autoritat en els referents educatius, però no parlo només de l'escola sinó també de la família. Aquesta autoritat –que no s'ha de confondre amb l'autoritarisme– s'ha perdut una mica. I precisament hem anat de l'autoritarisme a la permissibilitat. I potser ara hauríem de

trobar un punt mitjà, un equilibri entre l'autoritarisme malentès –que és l'abús del poder– i aquest *bonisme* o proteccionisme desmesurat en el qual hem caigut tots una mica: ensenyants, societat, centres educatius i famílies".

Per trobar aquest punt mitjà, diu Gené Gordó, "cal recobrar, en primer lloc, el sentit de l'autoritat benentesa –lideratge positiu, etc.– i s'han de marcar límits i coherència amb les normes d'actuació (els límits s'han de complir). Si no, als joves també els provoques certa desorientació".

Amb diferents epítets, els tres actors consultats per EL TEMPS reconeixen que potser es va caure en un cert "bonisme", en un continu "pobrets, pobrets" o en el "proteccionisme desmesurat".

Com a recepta, hi ha el "lideratge positiu" que esmentava Gené Gordó o que explica l'Anna Elvira Sánchez, secretària general del sindicat majoritari a l'ensenyament català, la USTEC: "Una cosa és tenir l'autoritat, que és el reconeixement, i una altra cosa és que hagi de ser una autoritat imposada. No crec que tenint títol d'autoritat guanyi més la valoració dels meus alumnes. Són dues maneres de pensar aquest món: un que pensa que cal que hi hagi una persona amb una autoritat ferma que ho controli tot; i l'altra és que et reconeguin com a

d'escola inclusiva que ha sobreviscut dins la LOMCE. "És la LOGSE -diu Massó- la que va començar a desautoritzar el professorat i, des de fa quinze anys, això ha anat a més progressivament".

Robert opina que és l'arrel de tots els mals: "Fa 25 anys ni tan sols sabíem que hi havia un règim disciplinari. Amb la implantació de la LOGSE han d'estudiar fins als 16 anys i tots units. Gent amb diferents interessos i capacitats, tots obligats fins als 16 anys. S'oblida de vegades que hi ha nois que, als 12 o 13 anys, ja et diuen que no volen ser-hi. Abans se'ls portava al director i aquí s'acabava la història. Ara no. I encara no és el Bronx però si no es fa alguna cosa es va cap aquí".

Xavier Massó creu que "estem parlant d'un percentatge d'alumnes que no és significatiu" però "el problema és que l'exemple condeix".

Massó i Veciana posen al mateix sac les raons de l'esmentat *bonisme* i ataquen el concepte d'escola inclusiva: "En una aula, agradi o no agradi, ha de manar algú -diu Massó- i, si no ho fa el professor, ho farà algú altre. El Departament no ho vol reconèixer i es vol vendre el model idíl·lic de la inclusivitat però, d'idíl·lic, no en té res".

Massó opina que no és un problema exclusiu de Catalunya ni d'un partit o un altre, perquè tant el PSOE com el PP estatals, com CiU a Catalunya i la majoria de partits a l'Estat, aposten per aquesta escola inclusiva -que ells mateixos equiparen amb la LOGSE quan l'ataquen: "La

LOGSE és teòricament molt progressista. Curiosament, les reformes del PP no toquen l'essència d'aquesta LOGSE. Hi ha un consens entre partits en dos temes d'ensenyament. Un: no m'emprenyis molt amb el tema de l'educació, que no m'interessa. I dos: ja tenim un model, que és la inclusivitat, que ens va bé a tots".

Ni el Departament d'Ensenyament ni el sindicat USTEC no combreguen amb aquesta visió sobre l'escola inclusiva. Gené Gordó és taxativa: "Em sembla ridícul. Tots tenim una part de responsabilitat en el tema educatiu. Mai tant que la LOGSE sigui l'arrel de tots els problemes, com tampoc tota la culpa la tenen les famílies o el mitjans de comunicació. S'ha de fer un plantejament global. La LOGSE tenia línies positives i d'altres no tan positives, però fer recaure la responsabilitat d'un fenomen multifactorial en una sola cosa respon a una mirada molt esbiaixada".

Gordó argumenta que la inclusió no té res a veure amb la manca d'autoritat o el bonisme: "La inclusió és un element de drets humans i equitat i el bonisme és una altra cosa. Tu pots estar treballant la inclusió, en el sentit que tothom s'ha de sentir part de -d'una societat, d'una escola, etc.- i ha de tenir llibertat d'oportunitats tothom. Això és importantíssim en una societat sana i això no té res a veure amb la permissibilitat amb els alumnes. La inclusió no implica que, perquè un nano tingui unes anomalies, diguem 'pobret', deixem-lo'. S'ha de ser tan exigent com amb un altre alumne. El tema de permissibilitat i la inclusió no tenen res a veure".

La secretària general de la USTEC, Anna Elvira Sánchez, creu que els problemes són uns altres. Per començar, socials i, en segon lloc, conseqüència de les retallades: "L'alumnat que tenim als centres respon a la societat que tenim. Als centres públics tenim alumnes que estan vivint situacions de patiment per violències estructurals i perquè aquesta societat, en el fons, es mou i s'organitza de manera violenta i això es nota a l'aula". Explica que la inclusió no és el problema sinó la solució: "Hem de fer coses per millorar aquesta societat que està exclouent gent i en els centres educatius no podem reiterar el mateix procés de segregar alumnes, excloure aquesta gent i fer ulls clucs a la realitat que està vivint.

autoritat dins de l'aula sense que calgui explicitar-ho".

Les causes

Si la pèrdua d'autoritat és realment una de les causes de la conflictivitat a les escoles, cal anar a buscar les raons d'aquesta pèrdua de lideratge per part dels professors. Els responsables del sindicat ASPEPC-SPS, Xavier Massó (secretari general) i Robert Veciana, n'atribueixen tota la culpa a la LOGSE i un model

USTEC DIU QUE LES RETALLADES PODEN AFECTAR L'ATENCIÓ ALS ALUMNES

Hi ha joves amb dificultats d'aprenentatge, d'altres amb dificultats de relació i d'altres fins i tot amb comportaments disruptius, com en tenim altres que tenen miopia o sordesa”.

En tot cas, Sánchez opina que l'escola inclusiva pot fallar perquè necessita recursos que es retallen: “Tenim un sistema educatiu que, per donar bons resultats en unes proves externes que són fonamentalment dels aprenentatges més acadèmics, s'han posat unes avaluacions que, en primer lloc, marquen molt el ritme d'aprenentatge –què has d'ensenyar i com ho has d'ensenyar– i no et permet preocupar-te tant de quins alumnes tens i com els has de tractar. A més, s'han incrementat les ràtios d'alumnes per aula

i fa temps que estem dient que no es pot treballar així”.

Segons Sánchez, la feina de tenir més alumnes per classe s'agreuja amb més temps a les aules: “A sobre, el professorat té més hores de classe i té menys hores per poder programar. Havíem aconseguit baixar de 25 hores lectives a 23 i més temps per coordinació: coordinació vol dir més temps per preparar les classes però també poder parlar amb els companys sobre els alumnes; parlar amb la persona de l'equip psicopedagògic (que ve un cop per setmana i si no, no en pots parlar); poder parlar amb la gent de serveis socials, parlar amb les famílies i també amb els nens. Ara hem tornat a les 25 hores i amb uns nens que són diferents i tenen més necessitats”.

Gené Gordó reconeix que “és impossible que les retallades millorin res”, com no sigui que “una crisi et pot fer més creatiu i replantejar-te com estàs fent servir els teus recursos i la seva eficiència i eficàcia”. La subdirectora general de Suport i Atenció a la

Comunitat Educativa reconeix que “és important tenir recursos” i recorda que “no és un desig del Govern fer retallades, sinó una situació circumstancial en la qual ens trobem tots ubicats”. Però apunta també que “diuen els estudis internacionals que els recursos no són un element determinant en l'èxit educatiu: hi ha països amb menys recursos que tenen sistemes amb més èxit i a l'inrevés”.

Com Anna Elvira Sánchez, Gené Gordó reconeix que en la conflictivitat a les aules hi pot tenir alguna cosa a veure la crisi, “podríem dir que els fenòmens de crisi econòmica afecten les famílies i això els nens ho traslladen als centres” però insisteix que, “amb bons recursos de gestió de conflictes, tot això es pot treballar”. I acaba recordant que les dades de les enquestes sobre conflictivitat assenyalen que “el 2006, quan no hi havia crisi, les enquestes eren semblants”. Si tot fos culpa de la crisi “haurien augmentat molt entre 2006 i 2012, cosa que no ha passat.” •

Ximo Puig

«**Mereixes un govern al que li importes**»

ANEM A ARREGLAR-HO

**VOTA
PSOE**